

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **308** (2009-2010) – Nr. 3
ingediend op 29 juni 2010 (2009-2010)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met de Economische
Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten,
enerzijds,
en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten,
anderzijds,
en de slotakte, ondertekend in Bridgetown
op 15 oktober 2008

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heer Jan Roegiers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Fatma Pehlivan, de heer Jan Roegiers;
de heren Matthias Diependaele, Marc Hendrickx;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heren Lode Ceyskens, Carl Decaluwe, Ward Kennes, Veli Yüksel;
de dames Marijke Dillen, Katleen Martens, de heer Stefaan Sintobin;
de heren Marnic De Meulemeester, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Mia De Vits;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

- 308 (2009-2010) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Verslag over hoorzitting

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.....	4
1.	De noodzaak van nieuwe handelsovereenkomsten.....	4
2.	Belang en inhoud van de economische partnerschapsovereenkomsten ...	5
3.	Houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van de EPA's	5
4.	Belang van het Caraïbische gebied.....	6
5.	Totstandkoming en ondertekening van de overeenkomst	6
6.	Vlaamse bevoegdheden.....	7
II.	Bespreking	7
1.	Eerste besprekingsronde	7
1.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	7
1.1.1.	Tussenkomst van de heer Jan Roegiers	7
1.1.2.	Tussenkomst van de heer Luckas Van Der Taelen	8
1.1.3.	Tussenkomst van mevrouw Sabine Poleyn	8
1.1.4.	Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire	9
1.2.	Preliminaire antwoorden van de minister-president	10
2.	Tweede besprekingsronde	10
III.	Stemmingen	13
1.	Artikelsgewijze stemming	13
2.	Stemming over het geheel	13
	Gebruikte afkortingen	14

Het ontwerp van decreet houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst (EPA – Economic Partnership Agreement) tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten anderzijds, maakte op data van 2 maart 2010 en 15 juni 2010 het voorwerp van bespreking uit in commissie. Op de eerstgenoemde datum verschaftte minister-president Kris Peeters een algemene toelichting bij de overeenkomst en besliste de commissie na een korte initiële bespreking, bij consensus, om hierover een hoorzitting te organiseren. Deze hoorzitting ging door op datum van dinsdag 30 maart 2010 (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 308/2*) en gaf aanleiding tot de indiening – door vertegenwoordigers van de meerderheidsfracties – van een voorstel van resolutie betreffende de goedkeuring van de Cariforum-EPA. Dit resolutievoorstel werd samen met het ontwerp van instemmingsdecreet besproken op 15 juni 2010. Zowel het ontwerp van instemmingsdecreet als het begeleidende resolutievoorstel werden op de genoemde datum bij unanimititeit aangenomen.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER KRIS PEETERS, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSBELEID

Minister-president *Kris Peeters* verklaart zijn toelichting te zullen toespitsen op een zestal aandachtspunten, te weten: (1) de noodzaak van nieuwe handelsovereenkomsten; (2) het belang en de inhoud van de economische partnerschapsovereenkomst; (3) de houding van de Vlaamse Regering ten opzichte van de economische partnerschapsovereenkomsten; (4) het belang van en voor het Caraïbische gebied; (5) de totstandkoming en de ondertekening van de overeenkomst en (6) de weerslag op de bevoegdheidsuitoefening van Vlaanderen.

1. De noodzaak van nieuwe handelsovereenkomsten

Aangaande de noodzaak om tot nieuwe handelsovereenkomsten te komen, wijst de minister-president erop dat in de periode 1975-1999 de vier opeenvolgende Conventies van Lomé tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds, en de Groep van landen van Afrika, het Caraïbische gebied en de Stille Oceaan (de zogenaamde ACS-staten) anderzijds, een preferentiële toegang opleverden tot de Europese interne markt, en dit zonder enige vorm van wederkerigheid en bovendien nog aangevuld met de nodige hulp-pakketten.

Op het einde van de genoemde periode bleek een herziening van dit aloude handelsregime noodzakelijk te zijn. In casu bleek immers dat de marktpreferenties niet hadden bijgedragen tot een diversificatie van de economieën van de betrokken landen, noch de daar aanwezige industrieën sterker gemaakt hadden. Integendeel zelfs, het Caraïbische gebied exporteert nu minder dan twintig jaar geleden en ontvangt voor die uitvoer bovendien een lagere prijs. Het moge derhalve duidelijk zijn dat op langere termijn de afhankelijkheid van preferenties geen perspectief biedt voor de betrokken regio.

Bovendien oordeelde een panel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO – World Trade Organization) dat de laatste Conventie van Lomé strijdig was met artikel 1 van de Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel (GATT – General Agreement on Tariffs and Trade) betreffende het principe van de meest begunstigde natie. Deze bevinding gaf aanleiding tot de vervanging van de Conventies van Lomé door het Akkoord van Cotonou uit 2000. Daarin werd, inter alia, de actualisering van de handelsrelaties tussen de Europese Unie en de ACS-staten voorop gesteld.

In het verlengde daarvan ontving de Europese Commissie in 2002 een mandaat van de Raad van de Europese Unie om onderhandelingen te openen met de zes groepen van ACS-staten, ten einde te komen tot het afsluiten van zogenaamde Economische Partnerschapsovereenkomsten (EPA's). Met deze akkoorden beoogt de EU het integreren van de ontwikkelingslanden in de mondiale economie en het internationale handelsstelsel. Door

een dergelijke meer actieve participatie kunnen ontwikkelingslanden hun economische zelfredzaamheid vergroten. De economische groei die daarmee gepaard gaat, dient dan op zijn beurt door de respectieve regeringen omgezet te worden in sociale welvaart. Duurzaamheid en respect voor het leefmilieu vormen daarbij insgelijks een integraal onderdeel van de socio-economische ontwikkeling die de Europese Unie via de EPA's wenst te stimuleren.

2. Belang en inhoud van de economische partnerschapsovereenkomsten

De economische partnerschapsovereenkomst met de Cariforum-staten vormt volgens de minister-president zonder meer een grensverleggende internationale handelsovereenkomst. Het is immers de eerste echte allesomvattende handelsovereenkomst tussen Noord en Zuid die duurzame ontwikkeling bevordert, een regionale markt tussen ontwikkelingslanden tot stand brengt, en armoede helpt uitroeien. Dankzij deze EPA zou het Caraïbische gebied zich moeten kunnen ontwikkelen tot een veilige groeiemarkt voor zakenlui en investeerders.

Te dien einde beoogt de overeenkomst het wegnemen van de bestaande handelsbelemmeringen, het nauwer laten samenwerken van de beide partijen inzake handelsthema's, het mogelijk maken van een meer vrije handel in goederen en diensten, en het bevorderen van het aantrekken van investeringen door het creëren van een open, transparant en wettelijk kader. De overeenkomst bevat dan ook bepalingen over handel in goederen en diensten, investeringen, mededinging, innovatie en intellectuele eigendom, openbare aanbestedingen en ontwikkelingssamenwerking.

Meer in het bijzonder biedt deze overeenkomst de Caraïbische landen een onmiddellijke rechten- en quotavrije toegang tot de Europese markten en de mogelijkheid om hun eigen markten geleidelijk – over een periode van 25 jaar – open te stellen voor goederen en diensten uit de Europese Unie. De volledige reciprociteit wordt dus slechts over de loop van een lange periode gerealiseerd. De Cariforum-staten kunnen jobs en gevoelige sectoren beschermen en tegelijk genieten van een vrijere handel in diensten om hun groei en investeringen te bevorderen. Ze kunnen ook samenwerken met de Europese Unie op het vlak van innovatie. Ten slotte voorziet de overeenkomst ook in een betere bescherming van de werkende bevolking en het milieu in het Caraïbische gebied, en worden Caraïbische exporteurs geholpen om de Europese en internationale normen te halen. Samenvattend kan dus gesteld worden dat de overeenkomst voorziet in een nauwere samenwerking tussen de beide regio's inzake handel, waarbij de EU ook zorgt voor de nodige ruggensteun met een aanzienlijk pakket ontwikkelingshulp.

3. Houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van de EPA's

Minister-president Peeters wijst erop dat de Vlaamse Regering op 19 juli 2007 een coherente en consistente visie op het Europese handelsbeleid aannam. Daarin spreekt ze expliciet haar steun uit voor de versterking van de ontwikkelingsdimensie van de huidige multilaterale en bilaterale vrijhandelsonderhandelingen, dit met inbegrip van de onderhandelingen met het oog op het sluiten van economische partnerschapsovereenkomsten. Vlaanderen staat dus in globo positief ten overstaan van de economische partnerschapsovereenkomsten.

De Vlaamse Regering pleit daarbij onder meer voor een speciale en gedifferentieerde behandeling en meer gunstige handelsregimes voor ontwikkelingslanden. Ze wil steun verlenen aan ontwikkelingslanden voor de uitbouw van hun handelscapaciteit door middel van technische samenwerking. De Vlaamse Regering beschouwt handel ook als een belangrijke hefboom voor het bevorderen van duurzame ontwikkeling en van de internationaal erkende normen die met dit concept verbonden zijn. Ze steunt dan ook de opname

in handelsovereenkomsten van een duurzaamheidsclausule betreffende het naleven van de fundamentele arbeidsrechten en internationale milieunormen.

Anderzijds is het ook zo dat nog een aantal overblijvende internationale handelsbelemmeringen moeten worden weggewerkt om de kansen van de Vlaamse ondernemingen op de internationale markt te vergroten. De Vlaamse overheid zal de belangen van de Vlaamse ondernemingen en sectoren op tafel leggen en mee helpen verdedigen. Ze zal ten volle inspelen op de kansen die het Europese markttoegangsbeleid biedt.

4. Belang van het Caraïbische gebied

De Cariforum-staten worden in globa beschouwd als democratische staten, waar op regelmatige basis vrije verkiezingen worden gehouden en die goed ontwikkelde structuren hebben. Democratische instellingen zijn verankerd in de grondwetten van de meeste landen. Het maatschappelijk middenveld speelt er een belangrijke rol in het behoud van de democratische tradities.

Het hoeft verder geen betoog dat Europa bijzonder sterke historische banden heeft met het Caraïbische gebied. Verschillende EU-lidstaten – met name het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Frankrijk en Nederland – onderhouden nauwe betrekkingen met de regio. Sinds 1975 is de Europese Unie trouwens de grootste donor voor de regio.

Binnen de betrekkingen tussen de EU en de Cariforum-staten vormt het versterken van het politieke partnerschap op basis van universele waarden, met inbegrip van democratie, mensenrechten, goed bestuur en het streven naar vrede en veiligheid, een prioritair gegeven. In een gezamenlijke verklaring die in mei 2008 werd aangenomen op de EU-Cariforum-top, hebben de beide regio's dan ook hun verbintenis tot het instellen van een structurele en allesomvattende politieke dialoog bevestigd.

Qua handelsbetrekkingen wijst de minister-president er op dat de handel van de Europese Unie met het Caraïbische gebied in 2007 nog goed was voor meer dan zes miljard euro. De handelsbalans was daarbij lichtjes positief in het voordeel van de EU. Voor de Cariforum-staten vormt de EU, na de Verenigde Staten, de belangrijkste handelspartner.

5. Totstandkoming en ondertekening van de overeenkomst

Voor een goed begrip van de historiek van de voorliggende overeenkomst, geeft minister-president Peeters vooreerst kort even de samenstelling van de Cariforum-groep mee. Met name bestaat deze groep respectievelijk uit de Dominicaanse Republiek en uit de veertien leden van de Caraïbische Gemeenschap (Caricom – Caribbean Community). Deze veertien staten zijn, in alfabetische orde: Antigua & Barbuda, de Bahama's, Barbados, Belize, het Gemenebest van Dominica, Grenada, Guyana, Haïti, Jamaica, de Federatie van Saint Kitts & Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent & de Grenadines, Suriname en Trinidad & Tobago.

De onderhandelingen tussen de Europese Unie en de Cariforum-groep die finaal tot dit verdrag zouden leiden, startten op 16 april 2004. In een eerste onderhandelingsfase maakten de partijen afspraken over de reikwijdte en de prioriteiten van de onderhandelingen. In een tweede fase – gedurende dewelke er ook regelmatig overleg was met het maatschappelijk middenveld – ging de aandacht vooral naar het regionale integratieproces. In een derde fase werd de structuur van de overeenkomst vastgelegd. Deze derde onderhandelingsfase werd afgerond op 30 november 2006. Dit liet de Europese Unie en de Cariforum-groep toe om vanaf 2007 elk een aanbodlijst uit te werken, die ze dan na onderling overleg verder verfijnden. Dit alles resulteerde in de parafering van een volwaardige economische partnerschapsovereenkomst op 16 december 2007.

Op 15 oktober 2008 ondertekenden dertien van de vijftien leden van de Cariforum-groep de overeenkomst in de hoofdstad van Barbados, Bridgetown. Voor wat Guyana betreft, zorgde interne politieke verdeeldheid ervoor dat de overeenkomst pas enkele dagen later, op 20 oktober 2008, ondertekend werd. Dit nadat de Europese Commissie het land kon overtuigen om alsnog te tekenen.

Ook het veelgeplaagde Haïti – dat op dat ogenblik net aan het bekomen was van een reeks orkanen – zag een ondertekening van de overeenkomst niet onmiddellijk zitten. Het gaf op dat ogenblik de voorkeur aan zijn heropbouw. Bovendien betwijfelde het ten gronde of het überhaupt over voldoende middelen zou beschikken om de overeenkomst in kwestie degelijk te implementeren. Het was dan ook pas ruim een jaar later, op 10 december 2009, dat een Haïtiaanse vertegenwoordiger toch zijn handtekening plaatste onder deze economische partnerschapsovereenkomst. De ondertekening werd positief onthaald door de bevoegde Europese commissarissen. Op deze manier kan Haïti immers de banden aanhalen met zowel de Europese Unie als met de andere landen van het Caraïbisch gebied. Het hoeft geen betoog dat na de verwoestende aarbeving(en) van januari 2010 die banden meer dan ooit noodzakelijk zijn.

6. Vlaamse bevoegdheden

De reden voor de Vlaamse betrokkenheid bij het ratificatieproces van deze economische partnerschapsovereenkomst met de Cariforum-groep is gelegen in het feit dat het hier om een gemengd verdrag gaat. De Vlaamse bevoegdheden situeren zich vooral op het vlak van economische ontwikkeling, gezondheidszorg en leefmilieu. Allemaal elementen die aan bod komen in het eerste deel van de overeenkomst, met name waar het gaat over duurzame ontwikkeling.

Daarnaast zijn er ook raakvlakken met de Vlaamse bevoegdheden inzake interne fiscaliteit, nationale behandeling, investeringen, vervoer, toerisme, wetenschap en technologie. In casu komen deze aan bod in het tweede deel van de overeenkomst, waar het gaat over de handel in goederen en diensten.

Daarnaast wordt in het derde protocol bij de overeenkomst ook de culturele samenwerking geregeld. Dit protocol is in overeenstemming met het Vlaamse standpunt ter zake: dergelijke protocollen zijn enerzijds wel verbonden aan handelsakkoorden, maar moeten er toch van worden onderscheiden. Ze moeten gericht zijn op een samenwerking die de bijzondere positie van culturele goederen en diensten vrijwaart. Zo komt in het internationale handelsbeleid de dubbele natuur van culturele en audiovisuele goederen en diensten met een intrinsiek culturele waarde enerzijds en economische waarde anderzijds duidelijk tot zijn recht.

Afsluitend verzoekt de minister-president de commissieleden het hen voorgelegde instemmingsdecreet te willen goedkeuren.

II. BESPREKING

1. Eerste besprekingsronde

1.1. *Vragen en opmerkingen van de leden*

1.1.1. *Tussenkomst van de heer Jan Roegiers*

De heer *Jan Roegiers* karakteriseert de economische partnerschapsovereenkomsten (gemeenzaam bekend onder hun Engelse acroniem EPA – Economic Partnership Agreement) die de Europese Unie wenst af te sluiten met landengroepen – meestendeels bestaande uit voormalige Europese kolonies in Afrika, de Caraïben en de Stille Oce-

aan (de ACS-landen) – in een aantal geografische regio's, als bijzonder verregaande vrijhandelsakkoorden. De nu voorliggende overeenkomst met een aantal landen uit het Caraïbische gebied vormt daarbij in beginsel ook maar de eerste van een hele reeks van soortgelijke economische partnerschapsovereenkomsten. Tegelijk is het Vlaams Parlement het eerste van de zeven parlementen in België, waar de goedkeuringsprocedure wordt ingezet.

Deze EPA's zijn zeker niet geheel oncontroversieel, wel integendeel. Een vandaag onder de titel 'Haïti en de Caraïben: na de aardbeving nog een tsunami?' in *De Morgen* verschenen opinieartikel is tekenend voor de discussies die dit gegeven oproept. Ten einde meer inzicht te krijgen aangaande de precieze inhoud en draagwijdte van deze akkoorden, respectievelijk voor de Europese Unie en voor de betrokken partnerlanden, acht de spreker het een goed idee om hierover een hoorzitting met betrokkenen en deskundigen te organiseren. Uit enkele informele gesprekken die aan deze bijeenkomst zijn voorafgegaan heeft hij in elk geval de indruk overgehouden dat nogal wat commissieleden deze idee genegen zijn.

1.1.2. Tussenkoms van de heer Luckas Van Der Taelen

De heer *Luckas Van Der Taelen* verklaart volledig achter de idee van een hoorzitting te staan. Ook hij heeft het – door twee mensen van Oxfam-Solidariteit geschreven – opinieartikel in *De Morgen* gelezen. Daarin worden toch wel enkele behoorlijk indrukwekkende pijnpunten aangeraakt. Zo wordt het voorbeeld aangehaald van de nefaste gevolgen die de verregaande liberalisering van de rijsthandel had voor de Haïtiaanse boeren. Door de invoer van goedkope Amerikaanse rijst is de lokale rijstproductie volledig onderuit gehaald, hetgeen mee geleid heeft tot een massale plattelandsvlucht en een ernstige verwaarlozing van het beschikbare landbouwareaal. Om maar te zeggen dat de import van een zogezegd goedkoop landbouwproduct aanleiding kan geven tot het perverse neveneffect van overbevolkte sloppenwijken in Port-au-Prince.

De heer Van Der Taelen wil daarbij niet onmiddellijk zover gaan te beweren dat de voorliggende overeenkomst insgelijks aanleiding zal geven tot dergelijke fenomenen. Maar het verdient in elk geval aanbeveling om, via een hoorzitting met deskundigen, na te gaan of dat risico er al dan niet inzit. Dit Vlaams Parlement is het aan zichzelf verplicht om toch minstens na te gaan wat de eventuele gevolgen van een en ander kunnen zijn. Een blinde goedkeuring van dit decreet is – mee in het licht van de precedentwaarde van deze EPA – geen optie. Het feit dat een aantal van de betrokken Cariforum-staten blijkbaar slechts zeer aarzelend, en vermoedelijk ook na enige druk, de overeenkomst hebben willen ondertekenen, is op zich ook al een veeg teken. Anderzijds leert de uiteenzetting van de minister-president toch dat de Caraïbische partnerlanden hun markten slechts heel geleidelijk, over een periode van een kwarteeuw, moeten openstellen. Dat klinkt dan weer erg positief. Het is derhalve niet onmogelijk dat de waarheid zich ergens in het midden situeert, hetgeen een hoorzitting des te wenselijker maakt.

1.1.3. Tussenkoms van mevrouw Sabine Poleyn

Ook mevrouw *Sabine Poleyn* kan zich terugvinden in de idee van een hoorzitting. Temeer daar het hier de eerste EPA betreft waarvan de onderhandelingen werden afgerond voor de initieel vooropgestelde limietdatum. Het is tot op heden overigens ook de enige (omvattende) EPA die effectief ondertekend werd. De andere regio's waarmee een dergelijke EPA in onderhandeling is, zijn vooralsnog niet rond geraakt met het globale onderhandelingsproces. Een en ander wijst volgens het lid zowel op de inherente moeilijkheidsgraad van de behandelde materie als op het belang dat alle betrokken partijen hieraan hechten. De economische betrekkingen tussen de Europese Unie en haar voormalige kolonies staan hier op het spel. Het is dan ook uitermate belangrijk dat men een goed zicht zou krijgen op het geheel van de doelstellingen die men, van weerszijden, met deze EPA's nastreeft.

Naar zij vernomen heeft zouden met name op het Afrikaanse continent de onderhandelingen over de EPA's erg moeilijk verlopen. Een van de redenen daarvoor zou erin gelegen kunnen zijn dat de daar reeds bestaande regionale economische samenwerkingsverbanden niet volledig overeen komen met de landengroepen die men gevormd heeft in het kader van de EPA's. Een andere, voor de hand liggende, reden bestaat erin dat de minst ontwikkelde landen (MOL's) niet echt veel belang hebben bij het afsluiten van een dergelijke EPA, omdat ze daardoor minstens deels afstand zouden doen van de voorkeursbehandeling die ze op heden nog genieten op sommige domeinen. Een en ander heeft in elk geval aanleiding gegeven tot een enigszins confuus en diffuus patroon van ondertekenende landen. Het hoeft geen betoog dat dit dan weer niet echt bevorderlijk is voor de (nochtans door de Europese Unie beoogde) regionale economische integratie. De discussie die men dra in deze commissie zal voeren, overstijgt met andere woorden het louter Caraïbische kader.

Het lid had verder graag ook wat meer duiding gekregen nopens de rol die Vlaanderen in dit alles speelt, of potentieel zou kunnen spelen. Gezien de magnitude van de problematiek zou het haar echter niet verbazen, mocht blijken dat Vlaanderen hierop weinig of zelfs helemaal geen vat heeft. Mocht zulks onverhoopt wel het geval zijn, dan pleit ze ervoor dat de Vlaamse overheid minstens zou pogen om toch enige transparantie te brengen in het, op heden bijzonder ondoorzichtige, Europese en internationale handelsbeleid.

Afsluitend constateert mevrouw Sabine Poleyn nog dat de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) zich in zijn advies voorzichtig positief heeft uitgelaten over het voorliggende akkoord. En aangezien dit akkoord toch al afgerond en ook ondertekend is door alle betrokkenen, is het heronderhandelen van een en ander gewoon geen optie meer. Het is dus vooral in het licht van de nog lopende onderhandelingen over andere EPA's dat de gevraagde hoorzitting nuttige inzichten kan aandragen. Hetzelfde geldt overigens ten aanzien van de suggesties van de SARiV over eventuele Vlaamse acties ter ondersteuning van een evenwichtige en billijke tenuitvoerlegging van het EPA-proces.

1.1.4. Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire

De heer *Karim Van Overmeire* heeft insgelijks kennis genomen van het bijzonder kritische artikel dat vandaag in *De Morgen* is verschenen over de EPA met de Caraïben. Het daarin gehanteerde taalgebruik – men maakt zelfs gewag van een 'tsunami' – laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Indien alles werkelijk dermate negatief is, is het echter maar de vraag waarom al die landen zo gewillig meestappen in dit verhaal.

Vraag is daarbij ook of het niet erg paternalistisch is om vanuit dit Vlaams Parlement aan al die soevereine staten de boodschap te geven dat we hier even tot de conclusie gekomen zijn dat dit verdrag mogelijks niet goed voor hen zal zijn. Wie zijn wij, met andere woorden, om ons in de plaats te willen stellen van de betrokken Caraïbische parlementen en overheden? Ook dit is een behoorlijk fundamentele kwestie.

Anderzijds zou uit de toelichting van de minister-president – met name daar waar deze het had over de initiële aarzeling van Guyana en Haïti om het verdrag te ondertekenen – ook kunnen afgeleid worden dat er heel misschien toch wel wat zachte druk is uitgeoefend op een aantal van die Caraïbische staten. Ook hierover kan een hoorzitting mogelijks wat meer duidelijkheid brengen.

Maar hoe dan ook zijn het de betrokken landen (doorgaans vrij degelijke en stabiele democratieën), die soeverein – doorheen hun regeringen en parlementen – zelf moeten definiëren waar en hoe hun belangen precies liggen en hoe deze het best gediend worden. Het is niet aan pressiegroepen in de Europese Unie om te bepalen wat goed is voor die landen.

1.2. Preliminaire antwoorden van de minister-president

In zijn antwoord constateert minister-president *Kris Peeters* dat de genoemde vrije tribune in *De Morgen* blijkbaar heel wat teweeg gebracht heeft bij de commissieleden. Hij vermoedt daarbij weliswaar dat het erin aangehaalde voorbeeld van de Amerikaanse rijst die de Haïtiaanse markt overspoelt niet bijzonder representatief is, aangezien het ‘Europese’ systeem veeleer voorziet in een geleidelijke openstelling van de markten, of omgekeerd gesteld, in een geleidelijk uitdovende marktafscherming. In de mate dat een hoorzitting kan bijdragen tot een beter inzicht in de hier behandelde materie, lijkt zulks hem echter geen slecht idee te zijn.

Zonder zich in enigerlei mate te willen mengen in de werkzaamheden van het parlement, wijst hij er daarbij wel op dat goede informatie ook een evenwichtig samengestelde groep van te horen personen en instanties veronderstelt. Dit temeer daar zowel informatie over deze specifieke EPA met het Caraïbische gebied, als over het EPA-gebeuren in het algemeen gevraagd wordt. Tevens verzoekt de minister-president de commissie om erover te willen waken dat Vlaanderen – dat nu eens als eerste met een Europees verdragsdossier naar zijn parlement komt – niet achterop raakt met zijn goedkeuringsprocedure.

Voor het overige kan de minister-president zich ook terugvinden in de bemerking dat de betrokken Caraïbische landen zich allemaal achter het voorliggende verdrag geschaard hebben. Uit het feit dat het ene land al wat vroeger dan het andere ondertekend heeft – soms zit er maar een verschil van een week op – mag niet worden afgeleid dat de Europese Commissie hen onder dwang gezet zou hebben. Dit is veeleer indicatief voor het ook hier bestaan van de klassieke problematiek van een asymmetrische informatiesituatie. Een situatie die zich wel meer voordoet in erg technische dossiers. Met name in wereldhandelsdossiers hebben een aantal landen het soms wat moeilijk om de grote hoeveelheden informatie tijdig te verstouwen. Ook met betrekking tot deze capaciteitskwestie kan de hoorzitting mogelijk meer duidelijkheid brengen.

Verder houdt de minister-president zich beschikbaar voor een tweede besprekingsgedeelte, dat er ongetwijfeld zal komen na de hoorzitting.

2. Tweede besprekingsronde

De heer *Jan Roegiers* wijst erop dat de eerste bespreking en de uit de hoorzitting naar voor gekomen informatie (*Parl. St. VI. Parl. 2009-2010, nr. 308/2*) de meerderheidsfracties ertoe gebracht hebben om een voorstel van resolutie in te dienen ter begeleiding van het instemmingsdecreet met de Cariforum-EPA (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 536*). Ten titel van verdere bespreking van het voorliggende ontwerp zal hij die resolutie toelichten en argumenteren hoe de meerderheid precies tot de resolutietekst is gekomen.

Het is duidelijk waar de EPA's, de Economische Partnerschapsakkoorden, vandaan komen, stelt hij. De ACS-landen hadden vrije toegang tot de Europese markt op basis van de Lomé-akkoorden en sinds 2000 op basis van het Cotonou-akkoord. De Europese Unie besliste echter de bestaande uitzonderingen – die binnen het wereldhandelssysteem eigenlijk ook niet meer toegelaten waren – niet langer te vragen en op zoek te gaan naar andere manieren om de ACS-landen vrije markttoegang tot de EU te bieden. Het beste alternatief leek in eerste instantie vrijhandelsakkoorden af te sluiten. Maar daar stelde zich het probleem dat, weermom conform de Wereldhandelsorganisatie dergelijke akkoorden moeten leiden tot een wederzijdse afschaffing van alle invoertaksen op vrijwel alle handel tussen twee of meer WTO-leden. Ze krijgen daarvoor een overgangperiode van tien jaar, die in uitzonderlijke gevallen verlengd kan worden. De WTO heeft echter nooit gezegd dat de ACS-landen dergelijke vrijhandelsakkoorden met de EU moeten onderhandelen. Wel zijn de voorwaarden vastgelegd als ze dat doen. De keuze om de bevoorrechte toegang tot de EU-markt te vervangen door vrijhandelsakkoorden werd derhalve door de EU gemaakt.

De WTO-bepaling inzake vrijhandelsakkoorden blijkt weliswaar veeleisend, maar tegelijk relatief vaag. Een aantal definities zijn niet helder afgelijnd en hanteren termen die niet gedefinieerd zijn, zoals ‘vrijwel alle’ en ‘uitzonderlijke’. Dat maakt interpretatie van een en ander moeilijk. De interpretatie van de EU en haar eis aan de ACS-landen is dat ze alle invoertaksen moeten afschaffen voor 80 percent van hun handel in vijftien jaar tijd. De ACS-landen betwisten die interpretatie en West-Afrika, dat vooral uit de minst ontwikkelde landen bestaat, staat erop dat 60 percent over 25 jaar tijd net zo goed voldoet aan de WTO-bepaling.

De EU wil nog verder gaan en de EPA's zouden – hoewel noch de WTO noch het Cotonou-akkoord dat eisen – ook de handel in diensten moeten liberaliseren, evenals de investeringen en de overheidsaanbestedingen, terwijl daarnaast ook de exporttaksen zouden moeten worden afgeschaft. Dat de ACS-landen daarbovenop nog de overheidsbedrijven aan banden zouden moeten leggen en Europese patenten zouden moeten beschermen evenals benamingen van streekproducten (genre ‘porto’, ‘feta’, ‘parma’ en dergelijke meer), is voor de bedoelde landen niet altijd even evident.

Volgens de EU moeten de EPA's dus zeer ver gaan en erg uitgebreid zijn. Daarmee heeft het lid het moeilijk. Daarom wil hij, met name via het begeleidende resolutievoorstel dat hier eveneens besproken wordt, van de Vlaamse Regering een aantal zaken vragen in het kader van het decreet. Slechts weinig ACS-landen zijn het eens met de Europese aanpak van de EPA's. De meesten hebben zich van meet af aan verzet tegen de idee dat zij hun invoertaksen zouden moeten afschaffen om hun decennia-oude markttoegang tot de EU te kunnen behouden. Ze vrezen dat dit vooral de Europese export ten goede zal komen en dat ze niet in staat zullen zijn de vrije concurrentie met Europese producten en diensten aan te gaan.

Er is gevraagd naar andere oplossingen, zoals een versoepeling van de WTO-regels. In zekere zijn hebben de minst ontwikkelde landen van de ACS-landen die alternatieve oplossing al gekregen, omdat sinds 2002 een EBA-regeling bestaat, ‘Everything But Arms’. Deze regeling biedt de minst ontwikkelde ACS-landen vrije toegang tot de EU. Ze hebben dus geen EPA's meer nodig om hun producten naar de EU te kunnen uitvoeren. Het gaat dus vooral om de iets meer ontwikkelde buurlanden. Dat leidt tot spanningen binnen de ACS-regio's. Er zijn bijvoorbeeld onderhandelingen aan de gang met West-Afrika, waar er dertien minst ontwikkelde landen (MOL's) zijn, die zonder problemen toegang tot de EU-markt hebben, en drie ontwikkelingslanden – Ghana, Ivoorkust en Nigeria – die niet dezelfde toegang tot de EU krijgen.

De meeste ACS-landen vinden dat de EPA's meer gericht moeten zijn op meer samenwerking, om de gebrekkige infrastructuur te verbeteren en de institutionele en productiecapaciteit te versterken.

Er is op dit ogenblik hoop en al één regionale EPA afgesloten, in casu met de Caraïben. Twintig landen hebben een interim-akkoord afgesloten. Sinds eind 2007 zijn er geen nieuwe, volledige en slechts één interim-EPA afgesloten, stelt het lid. Ook dat wijst op problemen bij het afsluiten van dergelijke Europese economische partnerschapsakkoorden. De Caraïben zijn de rijkste ACS-regio die al van bij het begin aangaf de Europese aanpak te zullen aanvaarden, zij het dat daarom de onderhandelingen niet minder moeilijk zijn verlopen. Het finale akkoord beslaat bijna 2000 pagina's en vormt een uitgebreide catalogus van verbintenissen die de Caraïbische staten op zich hebben genomen en die samen in wezen een structureel aanpassingsprogramma vormen.

Er zijn volgens het lid aan dit alles soms ook verregaande gevolgen verbonden. Haïti bijvoorbeeld, voorzag vroeger grotendeels zelf in zijn behoefte aan rijst. Door de afschaffing van de invoertaksen werd het land echter overstelpt met goedkope Amerikaans rijst.

Daardoor kregen heel wat rijstboeren in Haïti, die nog ambachtelijk verbouwden, hun rijst niet meer verkocht en trokken ze naar de stad om er werk te zoeken. De hoofdstad is uit haar voegen gebarsten door de toevloed aan mensen die werk zochten. Door die plattelandsvlucht had de aardbeving in Port-au-Prince nóg zwaardere gevolgen. Door de afschaffing van de genoemde taksen zijn heel wat mensen werkloos geworden en dat fenomeen dreigt zich met de EPA's nu opnieuw voor te doen, stelt de heer Roegiers.

De meerderheid vraagt in het resolutievoorstel dan ook heel in het bijzonder aandacht voor wat allemaal kan mislopen bij het afsluiten van de economische partnerschapsakkoorden. Er wordt dan ook gevraagd de uitvoering van de overeenkomsten actief op te volgen binnen de Belgische en Europese besluitvorming zodat de doelstelling van economische en duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding in de Cariforum-landen worden bereikt.

Voorts vraagt men dat bij de verdere onderhandelingen voor definitieve EPA's in de overige ACS-regio's dezelfde doelstellingen van economische en duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding centraal te plaatsen.

De meerderheid wil ook dat er in de Belgische en Europese besluitvorming wordt op aangedrongen dat in de verdere onderhandelingen rekening wordt gehouden met de verschillende ontwikkelingsbehoeften en -niveaus van de ACS-landen en in het bijzonder de minst ontwikkelde en dat er een grote flexibiliteit wordt gehanteerd en een gedifferentieerde behandeling en meer gunstige handelsregimes voor ontwikkelingslanden worden aange-reikt.

Op het volgende punt (littera c van punt 3 van het resolutiedispositief) wordt volledigheidshalve nog een technisch amendement ingediend dat het lid letterlijk voorleest. Meer bepaald wordt er gevraagd dat “rekening wordt gehouden met de mogelijkheden en behoeften van de ACS-landen, waarbij in samenspraak met de ACS-landen wordt bepaald welke bindende bepalingen die verder gaan dan het strikte minimum dat vereist wordt door het WTO of de overeenkomst van Cotonou, deel van die onderhandelingen zullen uitmaken.”.

Ten slotte wordt nog gevraagd om in het Vlaamse internationale beleid extra aandacht te hebben voor de versterking van de lokale productie en afzetcapaciteiten van de ACS-landen zonder daarbij af te wijken van het bestaande concentratiebeleid inzake internationale samenwerking.

Er is aan de minister beloofd de resolutie niet te gebruiken als een soort tijdrekkend middel, stelt het lid, waarbij hij verwijst naar het hier eerder aangegane engagement om het partnerschapsakkoord nog voor het zomerreces goed te keuren, samen met de resolutie en het amendement.

Minister-president *Kris Peeters* stelt vast dat de commissie degelijk werk heeft geleverd, verklaart dat hij geen problemen heeft met het begeleidende resolutievoorstel en herhaalt zijn eerdere vraag om dit dossier te finaliseren.

Verder worden er geen opmerkingen geformuleerd.

III. STEMMINGEN

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd, wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimititeit van 9 stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd, wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimititeit van 9 stemmen.

2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008, ten slotte eveneens aangenomen bij unanimititeit van 9 stemmen.

De voorzitter,

Karim VAN OVERMEIRE

De verslaggever,

Jan ROEGIERS

Gebruikte afkortingen

ACS	Afrika, Caraïben, Stille Oceaan
Caricom	Caribbean Community
Cariforum	Caribbean Forum
EBA	Everything But Arms
EPA	Economic Partnership Agreement (economische partnerschapsovereenkomst)
EU	Europese Unie
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
MOL's	minst ontwikkelde landen
SARiV	Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen
WTO	World Trade Organization (Wereldhandelsorganisatie)